Universiteit
Leiden
The Netherlands

El poder creativo de la lengua Mapudungun y la formación de neologismos

Loncon, E.

Citation
Loncon, E. (2017, April 12). *El poder creativo de la lengua Mapudungun y la formación de neologismos*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/48216

Version:	Not Applicable (or Unknown)
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/48216

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle http://hdl.handle.net/1887/48216 holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Carmen Loncon Antileo, Elisa del
Title: El poder creativo de la lengua Mapudungun y la formación de neologismos
Issue Date: 2017-04-12

SAMENVATTING

De ontwikkeling van de Mapuchetaal, met name de uitbreiding van het lexicon, heeft haar fundament in de eigen grammatica, want deze bevat de regels die ten grondslag liggen aan de wijze waarop het systeem van suffixen en de bijbehorende morfologische en syntactische procedures functioneren. Het Mapudungun is een agglutinerende en polysynthetische taal met een rijk repertoire aan suffixen die de woorden kunnen veranderen en de zinnen kunnen afbakenen. Opvallend daaronder zijn de suffixen die van een stam een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord of een werkwoord maken, suffixen die kenmerken van een werkwoord aangeven (constant, belemmerend, verslagleggend, benaderend, gebruikelijk, e.a.), modale partikels die functioneren als hulpwerkwoorden, flectiesuffixen die bijdragen aan de vorming van onderschikkende werkwoorden, en andere die tijd, subject en object aangeven.

Aan de andere kant ondergaat het huidige Mapudungun een proces van lexicale vernieuwing en uitbreiding van zijn gebruiksfuncties, een proces dat, aangezien de vorming van neologismen een theoretische en een toegepaste basis heeft (Adelstein en Badarracco, 2004), versterkt wordt door de studie van de morfologie en van de syntaxis van de taal. De kennis van het linguïstische systeem biedt de mogelijkheid om het fenomeen van de lexicale vernieuwing langs linguïstische weg te verklaren en aldus de linguïstische opzet van nieuwe woorden te situeren.

Dit is een beschrijvende studie die behoort tot de taaltypologische stroming (Payne 1997; Aikhenvald en Dixon 2006) en die als hoofddoel heeft de verandering van woordsoorten, van types samengestelde zinnen en van complementatiestrategieën in het Mapudungun of de Mapuchetaal te analyseren. 'Mapudungun' betekent 'de taal van de aarde', een woord dat is samengesteld uit *mapu* 'aarde' en *dungun* 'spraak of taal'. Het is een van de talen die met uitsterven worden bedreigd (UNESCO 2010).

In haar vijf hoofdstukken beschrijft deze studie en gaat dieper in op de wijze waarop woorden worden gevormd en van woordsoort veranderen en op de opbouw van complexe zinnen middels de verschillende complementatiestrategieën. Door middel van deze mechanismes wordt de capaciteit van het Mapudungun om zijn vocabulaire te vernieuwen en nieuwe registers en taalgebruik te creëren aangetoond.

Samengevat betekent deze studie een bijdrage aan de kennis van het Mapudungun en maakt ze het mogelijk te begrijpen hoe woorden worden gevormd en hoe ze gebruikt worden in complexe zinnen. Ook worden er enkele ontdekkingen gepresenteerd die van belang zijn om de grammatica te begrijpen en enkele niet eerder gepubliceerde waarnemingen over de vorm en de betekenis van weinig bestudeerde constructies in het Mapudungun. Ten aanzien van de

nieuwe functies van de Mapuche-taal toont deze studie vanuit een linguïstisch perspectief aan dat het Mapudungun een taal in verzet is die zich revitaliseert, in tegenstelling tot andere studies die de dood van het Mapudungun voorspellen op grond van het geringe aantal gebruikers (Guevara 1913; Lenz 1895-1897; Salas 1092; Gunderman *et al* 2007 e.a.); de inspanningen vanuit de wereld van de muziek, de poëzie en het onderwijs hebben de belangstelling om het Mapudungun te bestuderen en te waarderen in termen van maatschappelijke representatie vergroot, terwijl het gebruik ervan in het maatschappelijke verkeer zich eveneens uitbreidt. Zelfs komt het voor dat zich nieuwe sprekers aandienen, mensen die de taal als tweede taal hebben geleerd, een hedendaagse tendens in ontwikkeling.

De studie bestaat uit een inleiding, vijf hoofdstukken en een bijlage. In de inleiding wordt uiteengezet wat de redenen en doelstellingen van de studie zijn; ze plaatst de sociolinguïstische situatie van het Mapudungun in de context van overheidsprogramma's en inspanningen van de Mapuchegemeenschappen om het verdwijnen van de taal te keren. De inleiding bevat bovendien **het theoretische kader van het onderzoek**, dat de aandacht vestigt op en een beschrijving geeft van de agglutinerende en polysynthetische aard van de taal en de eigenschappen van de woorden; ook wordt een introductie in de morfologie en de syntaxis van de taal gepresenteerd.

Hoofdstuk I, **Morfosyntactische beschrijving van het Mapudungun**, presenteert de verschillende woordsoorten, behorende tot zowel open als gesloten klassen, en de suffixen die de wijziging of het behoud van de woordsoort mogelijk maken, met speciale aandacht voor open klassen zoals de werkwoorden, zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden. Ook gaat het dieper in op de eigenschappen van de taal zoals daar zijn de polysynthetische kenmerken, de nominale incorporatie en de rol van derivatiesuffixen in de modificatie van werkwoordstammen en woordsoorten.

Hoofdstuk II, **Werkwoordelijke, naamwoordelijke en bijvoeglijke samenstellingen in het Mapudungun**, beschrijft het proces van samenstelling vanuit verschillende paradigma's en presenteert verschillende gevallen van samenstellingen. Gesteld wordt dat de betekenis van de samenstelling afhankelijk is van twee basisregels, afhankelijk van de relatie tussen de betrokken elementen; er zijn gevallen waarin het eerste element het tweede bepaalt, en andere waarin het tweede het eerste aanvult. De betekenis van de samenstelling is afhankelijk van de relatie tussen de kern en de aanvulling. De samenstelling is, echter, een flexibel proces, eenzelfde element kan verschillende plaatsen bezetten in de samenstelling, d.w.z. het kan links en rechts van de kern staan wat de betekenis radicaal kan veranderen.

Hoofdstuk III, **Afleiding en wijziging van woordsoort. Mapudungunfe, Mapudungumeken, Mapudungutun**, analyseert de belangrijkste typen afleidingen, in het bijzonder diegene die de woordsoort veranderen. Lopende het hoofdstuk wordt aangetoond dat de mogelijkheden tot afleiden afhankelijk zijn van de rijkdom aan suffixen en van hun multifunctionele karakter. Geanalyseerd worden de gedragingen van 33 suffixen die betrokken zijn bij de verandering van woordsoorten.

Hoofdstuk IV, **Complementzinnen en complementatiestrategieën**, toont de verschillende strategieën waarmee twee zinnen gekoppeld kunnen worden om een complexe volzin te vormen. Beargumenteerd wordt dat het ontbreken van een onderschikkend partikel of een verwijzend voornaamwoord geen gevolgen heeft voor de aanwezigheid van betrekkelijke zinnen en voor de complementatiestrategieën. Het hoofdstuk beschrijft uiteenlopende gecoördineerde, betrekkelijke en absolute zinnen, evenals complementzinnen en complementatiestrategieën, inclusief seriële werkwoordconstructies.

Hoofdstuk V, **Lexicale vernieuwing in het Mapudungun**, snijdt de lexicale vernieuwing of creatie van nieuwe woorden in de Mapuchetaal aan, voornamelijk de meest productieve woordvormingsprocessen, waaronder de samenstelling, de afleiding en de nominalisering in verschillende domeinen, bijvoorbeeld in de opvoedkundige, de literaire en de juridische taal. In de analyse worden verschillende geschreven registraties van het Mapudungun gebruikt, die spontaan zijn ontstaan en waarvan sommige uit de post-militaire periode stammen, gebruikt door de eerste Mapuches die hiermee hun getuigenissen vastlegden. De overige behoren tot hedendaagse tekstregistraties van boeken, programma's en vertalingen. Tot slot wordt gekeken naar de onomatopee als een voorouderlijk hulpmiddel, naast de reduplicatie, om nieuwe woorden te creëren.

Ook bevat de studie een bijlagensectie met een verzameling teksten in het Mapudungun, waaronder vier typen discours, commentaren en hun vertaling in het Spaans.